

VWS OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 12:00 uur d.d. 11 november – 12:00 uur d.d. 12 november

5.1.2e

Directie Communicatie Vragen? Mail naar

5.1.5

@minvws.nl

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
<ul style="list-style-type: none"> Nederlanders overleden aan COVID-19 Zorgpersoneel dat te maken krijgt met agressie 	<ul style="list-style-type: none"> Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders 	<ul style="list-style-type: none"> Algemeen publiek Politici

Samenvatting

- Met het bekendmaken van de nieuwe zorgpremies, wordt bekend dat de impact van de coronapandemie op de stijging van de zorgpremies beperkt is. Media leggen het effect van de pandemie wel ietwat verschillend uit; volgens het AD valt de impact mee, terwijl NOS stelt dat de stijging niks te maken heeft met de pandemie.
- Opvallend veel aandacht voor verschillende oplossingen voor het tekort aan zorgpersoneel. EenVandaag doet verslag van Senior Service-medewerkers; mensen zonder een medisch diploma die meehelpten in de zorg. Uit andere mediaberichten blijkt dat wijkverpleegkundigen en huisartsen bijspringen in het Elisabeth-Tweesteden Ziekenhuis en 40 buddies een helpende hand bieden in het Franciscus Gasthuis. Zorgorganisatie Atlant komt met een ludieke personeelswervingsactie. Onder de noemer 'welke (rij)baan past bij jou' houden ze een coronaproof drive-in om zorgmedewerkers aan zich te binden.
- De bedrijven VaccinatieZorg en Premeo, die de griepvaccinaties voor werkgevers verzorgen, zeggen dat werkgevers 'massaal' hun personeel willen inzetten tegen de griep. Beide bedrijven zien een dusdanig grote vraag (een 'vertienvoudiging') dat ze nieuwe klanten al een poosje 'nee' moeten verkopen.
- Tegenstrijdige signalen over de (afnemende) druk op ziekenhuizen. Arts-microbioloog Marc Bonten (UMC Utrecht) merkt dat de druk op de ziekenhuizen afneemt en dat het personeel langzaam weer wat lucht krijgt. Bestuursvoorzitter Marjolein Tasche (Franciscus Gasthuis Rotterdam) merkt daarentegen dat de druk op haar ziekenhuis nog steeds 'ontzettend hoog' is. Alle cohortafdelingen en de SEH zijn vol.
- Volgens de Nederlandse Vereniging voor Praktijk Management (NVvPM) worden steeds meer huisartsen en huisartsassistenten telefonisch afgesnauwd, agressief benaderd of uitgescholden. Volgens voorzitter Klara Knapen hebben patiënten tijdens de tweede golf een korter lontje gekregen. Er is meer onbegrip. Knapen vertelt dat sommige praktijken genooddaakt zijn maatregelen te nemen, zoals een deurbeleid met een intercom.
- De ontwikkelaar van het computerprogramma HPZone, het programma dat GGD'en gebruiken en waaruit het RIVM de dagelijkse besmettingscijfers haalt, constateert dat het programma niet geschikt is voor toepassing in een pandemie.
- Kaartenverkoopbedrijf Ticketmaster is in navolging van het nieuws over het coronavaccin van Pfizer in gesprek met verschillende partijen over een manier om evenementen te hervatten. Ticketmaster wil dat kaarthouders een 'geverifieerde status' krijgen als ze zijn gevaccineerd, vertelt directeur Mark Yovich. De medische gegevens zouden niet worden opgeslagen. Of Ticketmaster het plan ook uitwerkt voor buiten Amerika is niet duidelijk. Ook kaartjesverkoper Live Nation Entertainment schrijft in haar plan dat fans moeten aantonen dat ze coronavrij zijn; door middel van een negatieve testuitslag of bewijs van vaccinatie.

Karakterisering

- Meerdere verslagen van het openen van XL-testlocaties. Militairen worden geïnterviewd over hun nieuwe werkzaamheden.
- NRC en De Telegraaf besteden aandacht aan de zorgen van mensen over hun uitgestelde (reguliere) zorg en de lange wachttijden in de zorg.

SISOS (Slachtoffers – Identiteiten – Schade – Oorzaken – Scenario's)
Identiteiten

- Bunnik kampt met een tweede uitbraak in een zorgcentrum. Na Bunnichem is ook zorgcentrum De Weijer getroffen.

Oorzaken

- Hoogleraar theoretische epidemiologie Hans Heesterbeek (Universiteit Utrecht) stelt dat in de Randstad begin september enkele brandhaarden zijn ontstaan, die zich als een olievlek over het land verspreid hebben. Hij spreekt van een patroon wat telkens hetzelfde is: een snelle toename, het bereiken van een piek, er volgen maatregelen en mensen worden zich bewust van het gevaar, waarna de epidemie weer afneemt.

Scenario's

- Erasmus MC-medewerkers achten het waarschijnlijk dat er een derde golf komt die ook weer gevolgen heeft voor mensen met andere aandoeningen dan Covid-19.
- Nu de Britse overheid vanaf 1 december wil beginnen met het vaccineren van artsen, verpleegkundigen, militairen en gepensioneerde verpleegkundigen, voorspelt emeritus hoogleraar en regeringsadviseur John Bell (Oxford University) dat er een kans van 70 tot 80 procent bestaat dat de Britse maatschappij tegen Pasen terugkeert naar een soort normaal.

Informatiebehoefte*Welke informatie vragen leven er bij getroffen?*

- Via de social kanalen van VWS wordt gevraagd wanneer 'de beloofde kaartjes' komen voor mensen met een chronische ziekte die geen mondkapje kunnen dragen.
- Via de social kanalen van minister De Jonge wordt gevraagd waarom we niet focussen op preventie?
- Via de social kanalen van minister De Jonge wordt gevraagd waarom we niet meer belang hechten aan goede ventilatie.
- Via de social kanalen van minister De Jonge wordt gevraagd waarom er geen strengere maatregelen komen voor scholen.
- Via de social kanalen van minister De Jonge vraagt men zich af of we niet te snel of juist te langzaam versoepelen.

Hoe wordt het incident omschreven (welke facts en figures worden benoemd)?

- Volgens LNAZ-voorzitter Ernst Kuipers kost het tijd om de achterstanden van de reguliere zorg in te halen. In oktober zijn de gemiste behandelingen uit het voorjaar nog niet weggewerkt toen de tweede golf kwam.
- Bestuursvoorzitter Albert Bourla van farmaceut Pfizer zegt dat het productieproces is opgeschaald om het vaccin te kunnen leveren voor het einde van het jaar. "...een grote stap voorwaarts naar ons doel om een Covid-19-vaccin beschikbaar te stellen voor kwetsbare doelgroepen."
- Bestuursvoorzitter Franciscus Gasthuis Marjolein Tasche (Rotterdam) vertelt dat het ziekenhuis hard op zoek is naar personeel met een medische achtergrond. Ze vertelt over een campagne die mensen met een medische achtergrond terug te halen naar de zorg. Tasche denkt nog zeker twee tot vier maanden extra mensen nodig te hebben.
- De Europese Commissie wil dat het ECDC lidstaten gaat helpen bij het opzetten en testen van nationale pandemie draaiboeken. Lidstaten worden verplicht door te geven hoeveel ziekenhuisbedden, IC-eenheden, verpleegkundigen en artsen er zijn, zodat tekorten tijdig worden signaleerd en bij crises patiënten in een buurtland terecht kunnen. De EMA moet meer dan nu dreigende tekorten aan medicijnen en apparatuur in beeld brengen en sneller veelbelovende medicijnen en vaccins goedkeuren. Volgens Europees commissaris Stella Kyriakides (Zorg) is meer samenwerking op dit gebied onvermijdelijk.
- Kaartenverkoopbedrijf Ticketmaster werkt aan een plan waardoor grote evenementen weer mogelijk zouden kunnen zijn. Het bedrijf is in navolging van het nieuws dat Pfizer een voor 90% effectief coronavaccin zegt te hebben in gesprek met verschillende partijen. Ticketmaster wil dat kaarthouders een 'geverifieerde status' krijgen als ze zijn gevaccineerd zodat onder meer concerten en festivals weer als voorheen plaats kunnen vinden, vertelt directeur Mark Yovich. Met verschillende partijen wordt gesproken over onder meer het vaccineren en testen van bezoekers. "Die gegevens kunnen worden gelinkt aan een digitaal ticket zodat iedereen die naar dat evenement gaat geverifieerd is", aldus Yovich. De medische gegevens worden volgens Ticketmaster niet opgeslagen. Of Ticketmaster het plan ook uitwerkt voor buiten Amerika is niet duidelijk. Ook kaartjesverkoper en concertpromotor Live Nation Entertainment schrijft in een plan voor het hervatten van live-evenementen dat fans moeten aantonen dat ze coronavrij zijn. Dit kunnen fans doen door een negatieve testuitslag te laten zien of een bewijs van vaccinatie.

Wat zien, ruiken, voelen, horen, proeven mensen (zintuiglijke waarnemingen)?

- Arts-microbioloog en OMT-lid Marc Bonten (UMC Utrecht) merkt dat de druk in de ziekenhuizen afneemt en dat het personeel langzaam weer wat lucht krijgt.
- Bestuursvoorzitter van het Franciscus Gasthuis in Rotterdam, Marjolein Tasche, merkt dat de druk op het ziekenhuis nog steeds 'ontzettend hoog' is. Alle cohortafdelingen en de SEH zijn vol. Het overplaatsen van patiënten naar andere regio's brengt veel werk met zich mee.
- De ontwikkelaar van het computerprogramma HPZone, het programma dat GGD'en gebruiken en waaruit het RIVM de dagelijkse besmettingscijfers haalt, constateert dat het programma niet geschikt is voor toepassing in een pandemie.
- De bedrijven VaccinatieZorg en Premeo die de griepvaccinaties voor werkgevers verzorgen, zeggen dat werkgevers massaal hun personeel willen intenten tegen de griep. Zo hopen ze ziekteverzuim te voorkomen. Beide bedrijven zien een dusdanig grote vraag dat ze nieuwe klanten al een poosje nee moeten verkopen. Ilona de Vreeze van VaccinatieZorg, vertelt dat haar bedrijf 30% meer griepvaccins inkocht dan normaal. Die zijn al bijna helemaal op en het bedrijf heeft niet alle vraag meer kunnen beantwoorden. Er is inmiddels sprake van een lange wachtlijst. Serko Hermans, algemeen directeur Premeo, zegt dat hij de vraag heeft zien 'exploderen' en spreekt van een 'vertienvoudiging van de vraag'. Aan die grote vraag kan niet meer voldaan worden, want volgens Hermans worden er nu geen vaccins meer geproduceerd. Zowel Hermans als De Vreeze is er zeker van dat de grote interesse wordt veroorzaakt door de coronacrisis. De Nederlandse Vereniging van Ziekenhuizen en zorginstellingenkoepel ActiZ ontvangen geen signalen dat personeel door tekorten geen griepprik kan krijgen.
- Met het bekendmaken van de nieuwe zorgpremies, wordt bekend dat de impact van de coronapandemie op de stijging van de zorgpremies in ieder geval niet groot is (zoals eerder wel nog wel werd gedacht). Media leggen het effect van de pandemie ietwat verschillend uit; volgens het AD valt de impact mee, NOS stelt dat de stijging niks te maken heeft met de pandemie. Zorgverzekeraar CZ zegt dat het effect van de pandemie beperkt is.

Agressie tegen zorgpersoneel

- Volgens de Nederlandse Vereniging voor Praktijk Management (NVvPM) worden steeds meer huisartsen en huisartsassistenten telefonisch afgesnauwd, agressief benaderd of uitgescholden. Volgens NVvPM-voorzitter Klara Knapen hebben patiënten tijdens de tweede golf een korter lontje gekregen. Er is meer onbegrip. In de eerste golf was er veel meer een gevoel van saamhorigheid, legt ze uit. Knapen vertelt dat sommige praktijken genoodzaakt zijn maatregelen te nemen, zoals een deurbeleid met een intercom.
- RTL Nieuws haalt verhalen op bij zorgmedewerkers over de agressie die zij ervaren in de tweede golf. Volgens verpleegkundige Daphne van Weezel (Erasmus MC) is het verschil tussen de eerste en de huidige golf dat er eerder meer begrip was voor de mensen in de zorg. Volgens de verpleegkundige is het begrip ver te zoeken. Volgens huisartsenpraktijk-medewerkster Hilde Govers zijn uitspraken als 'Ik sla je kapot', 'Je bent echt een kankerhoer. Wat maak je me nou?' en 'Jij gaat medicatie regelen. Ik sla alles kapot, ik sla jou kapot. Ik pak je dadelijk' geen uitzonderingen. Doktersassistente Liane Pieters (Groningen) zegt dat mensen 'coronamoe' zijn. Telefoongesprekken zouden twee keer zo lang duren tegenwoordig. "Daar word je moe van en de rekbaarheid raakt langzaam op. Het is mentaal heel zwaar." Ook doktersassistente Sonja Ploeg ziet dit; frustratie en geduld worden op haar afgereageerd. "We moeten veel meer uitvragen aan de telefoon en dan zeggen patiënten: 'waar bemoei je je mee, moet ik dat tegen jou vertellen?'. Als mensen zo reageren, wordt zij soms wel verdrietig. Ook zegt ze zich miskend te voelen als patiënten zo praten. De praktijk van doktersassistente Hilde Govers (Oss) heeft een intercom geïnstalleerd, "omdat we bang waren voor fysieke agressie." Govers wordt dagelijks uitgescholden en gaat dan bij zichzelf en collega's te rade: 'Heb ikzelf misschien iets verkeerd gezegd?'. Aan het schelden is ze inmiddels gewend. Het merendeel van de patiënten begrijpt het ook wel, "dat houd je draaiende. Je wilt zorg blijven geven en mensen hebben dat ook nodig. Daarvoor heb je dit vak gekozen."

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Wat doen of laten getroffen en betrokkenen?

- Wijkverpleegkundigen en huisartsen springen bij in het Elisabeth-Tweesteden Ziekenhuis (Tilburg). Deze hulp moet de zorg voor coronapatiënten en de reguliere zorg in het ziekenhuis verlichten.
- Floris Vervat van Senior Service vertelt hoe mensen zonder diploma niet-medisch gerelateerde zaken in de thuissituatie, in een verpleeghuis of in een ziekenhuis aanvullen. Dat neemt werk uit handen van verpleegkundigen.
- In het Franciscus Gasthuis (Rotterdam) werken 40 mensen als buddy, die voorbereidt, spullen aangeeft en opruimt.
- Zorgorganisatie Atlant komt met een ludieke personeelsswervingsactie. Onder de noemer 'welke (rij)baan past bij jou' houden ze een coronaproof drive-in om zorgmedewerkers aan zich te binden.

Betekenisgeving

Welke oproepen en waarschuwingen worden gedaan?

- De gemeente Den Bosch roept mensen op eerst op de druktemeter te kijken waar en of het druk is in de binnenstad.
- Via de social kanalen van VWS wordt gewaarschuwd om rekening te houden met mutatie van het virus (zoals in Denemarken gebeurde). Met een mutatie zou het investeren in een vaccin 'weggegooid geld' zijn.

Welke emoties, waardeoordelen, kwalificaties, kritiek, steun worden gegeven?

- Arts-microbioloog Hans Zaaijer bij Sanquin is optimistisch over de toekomst. Zaaijer lijkt ervan overtuigd dat er een derde golf komt. Maar als we ons gedrag zodanig aanpassen -geen handen schudden en geen social kissing-, houden we het virus in toom, denkt hij.
- Voor artsen is 'alles wat het ziekenhuis kan ontlasten', zoals een vuurwerkverbod, welkom. Artsen hopen dat zo'n verbod acute behandelingen op de SEH tijdens de jaarwisseling kan voorkomen.
- Rusland claimt dat hun vaccin, Sputnik V, beter werkt dan het Pfizer-vaccin. Het vaccin zou namelijk voor 92% effectief beschermen tegen het coronavirus. Een beursanalist wijst op het gebrek aan enthousiasme op de beurzen na deze Russische aankondiging; "Niemand geloof Poetin."
- Via de social kanalen van VWS en minister De Jonge wordt gesteld dat de 'tijdelijke daling' veroorzaakt is door de herfstvakantie, en de scholen dus dicht waren.
- Via de social kanalen van VWS wordt kritiek geuit op de kosten voor het coronavaccin.
- Via de social kanalen van VWS komt het signaal dat men klachten zou krijgen door het dragen van een mondkapje.
- Via de social kanalen van minister De Jonge komt geregeld de opmerking langs dat mondkapjes 'niet werken' en dat PCR-testen niet betrouwbaar zijn.
- Via de social kanalen van minister De Jonge blijven negatieve reacties binnenkomen over de 'vaccinatieplicht'. Mensen vragen hoe het te controleren is of iemand wel of niet gevaccineerd is. De vergelijking met een gele ster komt erg vaak voorbij. Ook reacties hierover onder een [tweet](#) van PVV-Kamerlid Fleur Agema.
- Via de social kanalen van minister De Jonge komen erg veel berichten binnen over het vuurwerkverbod. Mensen willen graag weten wat er wel of niet kan dit jaar. En uiteraard spreekt vooral de groep tegen een verbod zich uit op social.

Uitgestelde reguliere zorg

- Karien van Gennip van zorgconcern VGZ vindt dat de reguliere zorg echt weer opgepakt moet worden. Volgens Van Gennip zijn de gevolgen op de lange termijn zijn 'enorm'.

- 'Gewone' patiënten zijn 'angstig, boos en onzeker' omdat ze moeten wachten op hun uitgestelde behandeling, zo concludeert NRC op basis van gesprekken met patiënten. Uit een peiling van patiëntenvereniging de Harteraad blijkt dat 80% van de hartpatiënten zich zorgen maakt over zijn gezondheid omdat zo veel afspraken worden afgezegd. Veel van hen hebben het gevoel dat niemand hen in de gaten houdt.

Hoe wordt naar de overheid gekeken?

Opiniepeilingen

- Uit onderzoek van het Hart van Nederland-panel onder ruim 3000 mensen blijkt dat vier op de tien Nederlanders zich niet willen laten vaccineren tegen corona als er straks een coronavaccin beschikbaar is. Bijna de helft zegt zich wel te willen laten vaccineren zodra dit kan. Dat geldt vooral voor vijftigplussers. Ruim 60% van de deelnemers vindt dat inenting tegen corona vrijwillig moet blijven. Ongeveer een derde vindt wél dat de wet moet worden aangepast zodat mensen verplicht kunnen worden om het vaccin te nemen.

Trends in vertrouwen in de aanpak

- Arts-microbioloog en OMT-lid Marc Bonten (UMC Utrecht) pleit ervoor om niet meer naar de 'dagelijkse fluctuaties' te kijken, maar naar de ziekenhuisopnames. Volgens Bonten zijn de RIVM-cijfers onbetrouwbaar geworden nu we niet volledig zicht hebben op de uitslagen van de commerciële teststraten. Viroloog Bert Niesters (UMC Groningen) is het hiermee eens. Ook hij denkt dat we 'het spoor bijster' zijn door de vele commerciële teststraten. Niesters ziet het als een 'schone taak' voor de IGJ om bij te houden of positieve gevallen worden gemeld bij de GGD en of de test goed is afgenomen en beoordeeld door een arts. LNAZ-voorzitter Ernst Kuipers zegt dat het goed is om de weekcijfers in de gaten te houden, in plaats van te kijken naar de 'dagkoersen'.
- Op een paginagrote advertentie met de kop "Wij zeggen alvast sorry!" die donderdag in enkele landelijke dagbladen staat, schrijven vuurwerkhandelaren dat de politiek het coronavirus misbruikt om een algeheel vuurwerkverbod te forceren. "Wij weten dat onze zorg onder druk staat en jaarlijks meer dan 2 miljoen mensen zich melden op de Spoed Eisende Hulp (SEH). We weten ook dat slechts 385 daarvan vuurwerkgerelateerd zijn. En wij weten ook dat je daar het letsel door illegaal en onlangs verboden vuurwerk afhaalt, er niet veel letsel meer overblijft." Volgens de vuurwerkhandel zal een vuurwerkverbod de problemen in de maatschappij en de druk op de zorg niet oplossen.
- Bas Kolen, risico-expert aan de TU Delft en econoom Paul Frijters schrijven in economenblad ESB over de prijs en het nut van de in maart door het kabinet afgekondigde lockdown. Volgens de deskundigen wegen de kosten van een lockdown niet langer op tegen de baten. Ze constateren dat de overheid niet meer alles dicht moet gooien, maar dat er een andere manier van leven met het coronavirus moet worden gevonden.